

İMZA SAHTECİLİĞİNİN TÜRLERİ, TESPİTİ VE ÖNLENMESİ

Types of Signature Forgery, Detection and Prevention

Eyup AYDOĞDU*

Yasin ATAÇ**

Özet

Bu çalışmada, imza sahteciliğinin önlenmesine yönelik tedbirlerin açıklanması amaçlanmıştır. Önleyici tedbirlerin sahte imza türlerine bağlı olmasından dolayı, sahte imza türlerinin de detaylı olarak ele alınması gerekmiştir. Tüm sahte imza türleri kendine has özellikler içerdiği için her biri üzerinde dikkatlice durulması gerekir. Bununla birlikte, imza sahteciliğinin önlenmesi için, imza karşılaştırma aşamasına da özel bir dikkat gösterilmelidir. İmza karşılaştırma aşamasında yapılan hatalar zaman, para ve emek israfına sebep olmaktadır. İmza sahteciliğine karşı mücadele edenlerin çabalarına katkıda bulunmak amacıyla imza sahteciliği türleri ve şüpheli imza karşılaştırmaları süreci detaylı bir şekilde açıklandı. Pek çok suç türü ile mücadele kolluk kuvvetlerinin sorumluluğu gibi algılsa da, imza sahteciliği gibi suçlarla mücadele edebilmek için diğer ilgili kurumların desteği gerekir. Çalışmamızda, şüpheli doküman inceleme alanındaki on yılı aşkın tecrübe ve alanda yapılmış olan evvelki çalışmaların ışığında, çeşitli kurumları ilgilendiren on bir adet önleyici tedbir önerilmiştir.

Anahtar Kelimeler: İmza Sahteciliği, Önleyici Tedbirler, İmza Karşılaştırması.

* Dr.,Emniyet Amiri, Belge İncelemeleri Uzmanı, Ankara Kriminal Polis Laboratuvar Müdürlüğü, aydogdu77@yahoo.com

** Dr., Başkomiser, Belge İncelemeleri Uzmanı, Ankara Kriminal Polis Laboratuvar Müdürlüğü, yatac77@yahoo.com
PBD, 13 (2) 2011, ss.49-71

Abstract

This study is aimed to address the preventive measures of signature forgery. Since the preventive measures depend on the types of forged signatures, it was necessary to identify the types of forged signatures in detail. Each types of a signature forgery has different features specific to them. Thus each of them deserves special attention. Additionally, the process of a signature comparison needs special attention to be able to prevent signature forgery. Mistakes made in the signature comparison process cost loss of time, money and effort. In order to contribute the efforts in struggling against signature forgery, the types of forged signatures and the process of questioned signature comparison were explained in detail. Though fighting against many types of crimes is considered as responsibility of law enforcement agencies, struggling against crimes such as signature forgery needs additional support from other institutions. In the light of more than ten years of experience in questioned document examination and the former studies in the field, eleven preventive measures relevant to several institutions were offered in this study.

Key Words: Signature forgery, Preventive measures, Signature comparison.

Giriş

İmzanın hayatımızda önemli bir yeri vardır. Onunla borç ve yükümlülük altına gireriz, borç ve yükümlülüğten kurtuluruz. İrademizi beyan eder, düşüncelerimizi açıklarız ve bu irade beyanının ve düşüncelerin bize ait olduğunu imza ile başkalarına ifade ederiz (Kerimoğlu, 2006). Bu niteliği ile de imza hukuki alanda büyük önem ve değer taşımasının yanı sıra, kişilerin kimliğini belirleyici bir unsur olarak ta nitelendirilmektedir (Koppenhaver, 2002:75).

İmza incelemeleri, gerek hukuk ve ceza davalarında gerekse kamu hayatının ve özel hayatın çeşitli kesimlerinde vazgeçilemez bir bilim ve uzmanlık alanıdır. Zira imza incelemeleri sadece sahtecilik ya da imza inkârı konularında değil, ceza hukukunu ilgilendiren çok çeşitli alanlarda da adli birimlere yardımcı olmaktadır (Bafra, 2009). Tüm diğer suç türlerinde olduğu gibi, imza sahteciliği ile mücadele de tespit edilebilmesi ve önlenmesi için özel bir dikkat gösterilmesi gerekir. Sosyal ve ekonomik faktörlere ek olarak, önleyici tedbirlerin yeterince önemsenmemesi

sebebiyle imza sahteciliği olaylarında son yıllarda kayda değer bir artış olmuştur. İmza sahteciliği başlı başına bir suç olmaktan ziyade, Türk Ceza Kanununun Kamu Güvenliğine Karşı Suçlar bölümünde yer alan resmi evrakta sahtecilik ve özel evrakta sahtecilik gibi suçların da bir unsuru durumundadır. Bu sebeple de adalet sistemi imza sahteciliğinin bu tür suçların oluşumundaki rolünü tam olarak fark edememektedir.

İmza sahteciliği, ülkemizde en sık rastlanan sahtecilik türlerinden birisidir. Bunun nedenlerinden bir tanesi de imzanın belli kurallara bağlanmamasıdır. Her türlü şekil ve çizgilerin imza olarak kabul edildiği ülkemizde, imza sahteciliğinin gelecekte de sahtecilik olaylarının temelini oluşturacağı kaçınılmaz bir gerçektir. Bu çalışmada, imza sahteciliği türleri ve sahte imzaların tespit edilmesinde dikkat edilecek hususların yanı sıra imza sahteciliğinin önlenmesine yönelik önerilerde bulunulmuştur.

1. İmzanın Tanımı ve Yapısı

Türk Dil Kurumu sözlüğünde imza, “Altına yazıldığı metnin onandığına ya da benimsendiğine işaret sayılan, bir kimsenin kendi eliyle ve her vakit aynı biçimde yaza geldiği adı” şeklinde tanımlanmaktadır. Bu tanım, bir imzanın kime ait olduğu veya sahte olup olmadığı yönünde yapılan grafolojik incelemelerde sağlıklı sonuçlara ulaşılabilmesi açısından gerekli olan imza tarzına da uygun bir tanımdır (Kerimoğlu, 2006). Webster’e göre imza ise; bir insanın bir belgede yazılanları kabul ettiğine dair o belgenin üzerine kendi adını yazmasıdır (Conway, 1959:12).

Yazı tarzında atılan imzalar bitişik el yazısının değişik bir yapısıdır. Çok az insan isimlerini ayırık harflerle imza olarak yazarken birçoğu da bitişik el yazısını kullanır. Genellikle imzalar iki farklı türde atılmaktadır. Bunlardan birincisi kişilerin bitişik el yazısıyla isimlerini ve/veya soy isimlerini yazarak atmış oldukları yazı tarzındaki imzalar, diğeri ise kişiye has ve başka imzalardan ayırt edilebilecek şekilsel imzalardır (Ellen, 2004:24). Bunların dışında birçok imza; okunaksız karalama, buklesel el hareketleri ve çizgisel el hareketlerinden oluşmaktadır (Levinson, 2001:44). Türkiye’de yapılan bir çalışmada (Sayıcı, 2009), ankete katılan 106 kişinin yaklaşık %32’si isim ve soy isimlerini içeren el yazısı tarzında imza kullanırken, yaklaşık %68’i çizgisel el hareketlerinden oluşan imzalar kullandıkları tespit edilmiştir.

Farklı kaynaklarda her ne kadar imzaların iki farklı türde atıldıkları belirtilmekte ise de, imzaları atılış şekillerine göre üçe ayırabiliriz:

1. Yazı tarzında oluşmuş İmzalar: Bu imzalar kişilerin ad ve soyadının genellikle bitişik el yazısıyla yazılması suretiyle oluşmaktadır.
2. Şekilsel imzalar: Kişinin kendisine has ve her zaman aynı tarzda atmış oldukları şekilsel el hareketlerinden oluşur.
3. Basit imzalar: Tersimi herkes tarafından kolaylıkla yapılabilecek karakteristik hususiyetleri ihtiva etmeyen imzalardır.

2. Yasalarımızda İmza

İmza konusunda, yasalarımızda imzanın ne şekilde atılacağı hususunda birtakım belirleyici hükümler bulunsa da, ne şekilde atılmayacağına dair hükümler yoktur. Bu sebeple de uygulamada bir iki çizgi veya harften, ya da gelişigüzel karalamalardan oluşan imzalar dahi geçerli kabul edilmektedir. Soyadı Kanunu, Borçlar Kanunu, Türk Ticaret Kanunu, İcra İflas Kanunu ve Noterlik Kanununun bazı maddelerinde imza konusuna değinilmiştir. İlgili kanunlarda geçen hükümler şu şekildedir:

2.1. Soyadı Kanunu

2525 sayılı Soyadı Kanununun 2. maddesinde “Söyleyişte, yazıta, imzada öz ad önde, soyadı sonda kullanılır” hükmü ile imzada ad ve soyadın kullanılması gerektiğini belirtirken, imzanın ne şekilde atılacağı hususuna değinmemiştir. Örneğin, şekilsel tarzda atılmış bir imzanın geçerli sayılıp sayılmayacağına dair bir ifade bulunmamaktadır.

2.2. Borçlar Kanunu

818 sayılı Borçlar Kanunu'nun 14/1. Maddesinde; “İmza, üzerine borç alan kimsenin el yazısı olmak lazımdır...” şeklinde bir ifade yer almaktadır. Bu hükümle yasa koyucu imza atanı borç altına sokacak imzanın el yazısı ile atılması gerektiğini belirtmektedir. Ayrıca söz konusu kanun maddesinin 2. fıkrasında ise “bir alet vasıtasıyla vaz olunan imza ancak örf ve adetçe kabul olunan hallerde ve hususiyle çok miktarda tedavüle

çıkarılan kıymetli evrakın imzası lazım geldiği takdirde kâfi addolunur.” hükmü ile imzanın el yazısı ile olması zorunluluğuna bir istisna getirmek- te ve imzanın bir alet yardımıyla atılabileceğini belirtmektedir.

2.3. Ticaret Kanunu

6762 sayılı Ticaret Kanunu'nun 668. maddesinde yasa koyucu “imzalar” başlığı altında “Poliçe üzerindeki beyanların el yazısı ile imza edilmesi lazımdır. El yazısı ile olan imza yerine mihaniki (düşünmeden, ölçülerek değil de yalnızca alışkanlığın verdiği kolaylıkla ya da yalnız kasların devinmesiyle yapılan iş, hareket v.b) herhangi bir vasıta veya el ile yapılan veyahut tasdik edilmiş olan bir işaret yahut resmi bir şahadetname kullanılamaz.” hükmünü koymuştur. Bu hüküm el yazısı ile yazılması zorunlu olan imzanın yerine mihaniki imza ya da mühür kullanılmasının kıymetli evrak hukuku bakımından geçerli olmayacağını belirtmektedir.

2.4. Noterlik Kanunu

1512 sayılı Noterlik Kanununda da imzanın ne şekilde atılacağı hususunda herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. Sadece 75. maddesinde “...imza atamadıkları ve imza yerine geçen bir el işareti kullanmadıkları takdirde, varsa mühür, yoksa sol elinin başparmağı, bu da yoksa diğer parmaklarından biri bastırılır ve hangi parmağın bastırıldığı yazılır” hükmü getirilmiştir. Bu hükümle yasa koyucu imza atmaya muktedir olmayanların mühür kullanmalarını yoksa parmak izlerinin imza yerine kabul göreceği hükmünü getirmiştir.

2.5. İcra İflas Kanunu

2004 sayılı İcra İflas Kanunu md.68/a 3.üncü fıkrasında “Tatbiki medar imza mevcutsa bununla yoksa borçluya yazdıracağı yazı ve attıracağı imza ile yapılacak mukayese ve incelemelerden imzanın borçluya aidiyetine kanaat getirilirse...” denilmiştir. Bu hükümle mahkemelerde imzaya itiraz davalarında imza incelemelerinde kişinin samimi imzalarını havi belgelerden temin edilmesi gerektiği, şayet bu mümkün değilse soruştur-

macı makam önünde vereceği mukayese imzalarla yaptırılması hususu düzenlenmektedir.

Tüm bu maddelerin dışında 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda 209. maddesinde “açığa imzanın kötüye kullanılması” hükmü ile bir kimsenin imzası ile hukuka aykırı olarak menfaat elde etmesi yasaklanmış ve imza eden kimselerin bir zarara ve hak kaybına uğramasına engel olunmuştur. Ayrıca, 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununda ise imzaya itirazlarda bilirkişi aracılığıyla imza incelemesine karar verilebileceği hükmü yer almıştır.

Görüldüğü üzere, imza ile ilgili kanun maddeleri incelendiğinde imzanın ne şekilde atılması gerektiği hususu kısmen ifade edilmiş ise de, uygulamada, kanunlarda kısmen de olsa belirtilen hususlara dikkat edilmeden atılmış olan imzaların kabul edilmemesi gibi bir duruma pek rastlanmamaktadır. Bu sebeple de, kişiler tarafından imza olarak kullanılan her türlü çizgi, işaret ya da yazı içeren unsurlar imza olarak kabul görmektedir.

3. İmzanın Kanuni Unsurları

Gerek imzanın sözlük anlamına gerekse kanunlarımızda imza ile ilgili yer alan hükümler incelendiğinde bir imzada bulunması gereken en az üç temel unsur olmalıdır:

1. İmzanın kişinin ad ve soyadını içermesi gerekmektedir. İmza ile ilgili kanun maddelerinde geçen hükümler incelendiğinde imzanın kişinin ad ve soyadını içermesi gerektiği görülmektedir.
2. İmza kişinin el yazısı ile atılmalıdır: İmza incelemelerinden sağlıklı netice alınabilmesi için mutlak surette kişinin el yazısındaki harfleri ihtiva eden yazı formunda atılmış bir imza olması ya da, en azından, imza atarken mutlaka isim ve soyadının da yazdırılması kuralını uygulamaya yerleştirmek gerekmektedir. Aksi halde, birbiriyle çelişkili bilirkişi raporlarının ve adaleti yansıtmayan mahkeme kararlarının önüne geçmek mümkün değildir (Bafra, 2008).

3. İmza her zaman aynı şekilde atılmalıdır. Belgeden belgeye, zamandan zamana değişmemelidir. Resmi belgeye bir şekilde özel belgeye başka bir şekilde, neşeli olduğu zaman bir şekilde üzüntülü olduğu zaman başka bir şekilde atılmamalıdır (Kerimoğlu, 2006). Oysa pek çok kişinin birbiri arasında az ya da çok değişkenlik gösteren üç farklı özellikte attığı imzası vardır: Noter senedi gibi önemli belgelere attıkları resmi imzaları, sıradan günlük belgelere attıkları gayri resmi imzaları ve kargo alındısı, tebliğ mazbatasını gibi fazla önemsemedikleri belgelere attıkları özensiz imzalar.

4. Gerçek İmzaların Kaligrafik Özellikleri

El yazılarında ve imza incelemelerinde, tüm el yazı ve imzalar için geçerli olduğu belirtilen iki temel özellik vardır: Birbiri ile tamamen aynı yazan/imza atan iki kişi yoktur ve Birbirinin tamamen aynı olan hiçbir yazı/imza yoktur (Koppenhaver, 2002). Diğer bir ifadeyle, eğer iki yazı/imza birbirinin tamamen aynı ise mutlaka en az bir tanesi taklit/sahtedir. Bu temel prensibin yanı sıra, orijinal imzaların hemen hemen tamamında görülen ortak kaligrafik özellikler aşağıda açıklanmaktadır (Conway, 1981):

İşleklik: Kişiler imzalarını genellikle sık sık kullandıkları için imzalarını atarken akıcı bir şekilde atarlar. Genellikle herhangi bir tereddüt emaresi göstermezler. İmzalarını atmaya alışık oldukları için çok fazla dikkat veya gayret sarf etmelerine gerek yoktur. Adeta otomatige bağlanmış gibi imzalarını atarlar. İmzalar çok seri bir şekilde atıldıkları için imzanın başlangıç hareketinde dahi hızlı bir kalem hareketi göze çarpar. Aynı şekilde imza içerisindeki çizgisel hareketler ve varsa harf ve karakterler seri bir şekilde tersim edilmiştir. İmzanın çizgisel bir sonlandırılışı var ise hızlı tersim sebebiyle bu çizgi gittikçe incelen bir görünüme sahip olur. Fakat mürekkebin akıcılık özelliği, sonlandırış çizgisi hızlı çekilmiş olsa dahi, küt bir biçimde bitmesine neden olabilir. İyi bir belge inceleme uzmanı, incelemelerinde mürekkebin ve kullanılan kalemin özelliğini de göz önünde bulundurur.

Süreklilik: Pek çok imzada özellikle kısa imzalarda, imzanın tamamının tereddüt ve el kaldırma olmaksızın tek seferde atılmış olduğu göz-

lenmektedir. Nadiren de olsa gerçek imza içerisinde imzanın bir karakteristik özelliği olarak kalem kaldırmalar görülür. Bu kalem kaldırmalar genellikle imzanın başlangıcındaki (Şayet mevcut ise) büyük harften sonra görülür.

Tutarlılık: Gerek tek seferde el kaldırmaksızın atılan gerekse parçalardan oluşan imzalarda imzanın atıldığı dönemde tersim edilen imzaların kendi aralarında tutarlı olduğu tespit edilmiştir. Ancak bu durum, aynı şahsa ait tüm imzaların motomot birbirinin aynı olacağı anlamına gelmemektedir. Tecrübeler göstermiştir ki yalnızca bir iki harf veya çizgiden oluşmamak kaydıyla birbirinin tamamen aynısı olan hiçbir gerçek imza yoktur. Bu gayet normal bir bulgudur. Çünkü insanlar makineler gibi otomatik hareket etmezler. Zaman içerisinde kişilerin imzalarında oluşan değişimleri sahtelik arızaları ile karıştırmamak için kişilerin geniş zaman dilimine yayılmış imzalarının incelenmesinde fayda vardır.

4.1. Gerçek İmzaların Kaligrafisini Etkileyen Faktörler

Yaşlılık ve hastalık: yaşlılar ve ağır hastalar alışılmış imza itiyatlarının dışına çıkabilirler. Normalden daha çok kalem kaldırma yapabilecekleri gibi imzanın bazı parçalarını tersim etmeme yoluna da gidebilirler. Bu sebeple de imza incelemelerinde kişinin hasta olup olmadığı, çok yaşlı olup olmadığı da uzman tarafından bilinmelidir. Şahıslar ciddi bir biçimde hastalandıklarında imzalarında ani ve çok belirgin değişiklikler de olabilir. Bu tür durumlarda hasta olan şahsın hastalandıktan sonra atmış olduğu mukayese imzalarına ihtiyaç duyulur. Hatta ölüm döşegindeki hasta tarafından çok önemli veraset belgelerinin imzalanması hiç de azımsanmayacak kadar sıklıkla rastladığımız bir olaydır (Conway, 1981).

Alkan (1996) tarafından, yaşlıların imzaları ile gençlerin imzaları arasında karşılaştırmalı bir inceleme yapılmış, inceleme sonucunda: yaşlıların istatistiksel olarak anlamlı bir oranda daha yavaş yazdıkları, harfler arasındaki mesafeyi daha uzun tuttukları, daha okunaksız yazdıkları ve yazı boyutunu büyüttükleri tespit edilmiştir.

İnsanın imzaları da yazıları gibi zaman içerisinde değişime uğrar. Ergenlik dönemi ve yaşlılık dönemi bu değişimin en yoğun yaşandığı dönemlerdir. Yaşlanma sonucunda meydana gelen vücut fonksiyonlarının

yavaşlaması ve fonksiyon kayıpları kişilerin atmış oldukları imzaya da yansır. Kişilerin attığı imza ve yazdığı yazı kalitesinde gerilemeye sebep olur (Alkan, 1996). Bu sebeple de yaşlılara ait imzaların değerlendirilmesi gençlerin imzalarına nazaran daha zordur. Bu sebeple de daha fazla özen ve özveri gerektirir. Buna rağmen yaşlıların imzaları da sınırlı oranda değişen otomatik hareketlerden oluşur (Alkan, 1996:28). Yaşlılar adına atılı bulunan şüpheli imzalarının incelenmesinde, yaşlılara has hususiyetlerin göz önünde bulundurulması gerekir.

4.1.1. Zaman Farkı

El yazılarında olduğu gibi, imzalarda da zaman içerisinde farklılaşmalar görülebilir. Ancak belirli bir yaştan sonra, yetişkinlerin imzalarındaki zamana bağlı olarak görülen gelişme ve değişimler çok sınırlı olmaktadır. Ancak, bir şahsın yıllar önce attığı bir imza ile yıllar sonra attığı bir imzanın karşılaştırılarak ikisinin de aynı şahıs tarafından atıldığı genellikle tespit edilebilir (Conway, 1981).

4.1.2. Eğitim Seviyesi

Kültür (okuma-yazma) ve eğitim seviyesi yüksek olan kişilerin imzalarında genellikle imzayı atan kişiye has pek çok kaligrafik ve karakteristik unsurlar bulunmaktadır. Bu tür insanlar günlük hayat içerisinde insanlarla sürekli iletişim ve alış-veriş ilişkisinde buldukları ya da meslekleri gereği sürekli imza atma durumunda kaldıkları için karakteristik unsurları yerleşik vaziyetteki imzalara sahiptirler. Fakat bu pozisyonda olup da az sayıda karakteristik unsur içeren imza kullananlar da yok değildir. Aynı şekilde eğitim seviyesi düşük veya sosyal hayatta pek fazla imza kullanmayan kişilerin imzalarının fazla karakteristik unsur içermeyen basit yapıda imzalar olması beklenmekte fakat bu tür kişilerin son derece gelişmiş imzalar attıklarına da rastlanılmaktadır.

Eğitim seviyesi yükseldikçe genel olarak kişiler daha gelişmiş imzalar atmaktadır. Sayıcı (2009) tarafından yapılan bir çalışmada, eğitimli grup ile eğitimsiz gruba ait imzalar arasında yapılan karşılaştırma neticesinde; yatay hattın korunması, imla uyumu, imza boyutu, imza tutarlılığı

ve atılan bir dizi imza içersindeki ilk imza ile son imza arasındaki uyum açısından istatistiksel olarak anlamlı farklar bulunduğu, eğitimsiz grupta bu özelliklerin daha az korunduğu tespit edilmiştir. Buradan hareketle eğitim seviyesi yüksek olan insanların imzalarının kendi aralarında daha tutarlı olduğu sonucuna varabiliriz.

4.1.3. Günlük Olaylar ve Sosyal-Psikolojik Durumlar

Günlük olaylar ile sosyal-psikolojik durumlar kişilerin attıkları imzaları etkilerler. Örneğin ağır valizlerimizi taşıyarak girdiğimiz bir otelin resepsiyonunda atılan imzalar normal şartlarda atacağımız imzadan kısmen farklı olacaktır. Bunun haricinde hastalık, yaş, ilaç tedavisi, anormal yazım pozisyonu, alışılmadık yazım materyali (Alkan, 1996, Conway, 1959) heyecan, telaş, acele etmek gibi unsurlar kişilerin imzalarında varyasyonlara sebep olmaktadır. Bu sebeple de iyi bir belge inceleme uzmanı şüpheli bir durum gördüğünde, imzanın atılmış olabileceği şartlara ilişkin anlamlı bir hipotez kurmalıdır (Conway, 1959:13). Yani, şüpheli bir imzada görülen titreklilik ve monotonluk gibi, normal şartlarda sahtelik arızası olarak değerlendirilebilecek unsurların oluşmasında sahteliğin haricindeki şartların da etkisi olabileceğini göz ardı etmemelidir. Şüpheli bir imzayı bilinen mukayese imzalarla karşılaştırmadan bir kanaat beyan etmek asla yapılmaması gereken bir işlemdir. Orijinal bir imzada, normalde sahtelik arızası olarak nitelendirilen unsurlar, orijinal imzanın kaligrafik bir özeliği olarak bulunabilir.

4.1.4. Özen Göstermeme

Posta alındı belgeleri, günlük imza çizelgesi gibi genellikle ayakta ve baştan savma atılan imzalar kişilerin özenle atmış oldukları imzalarındaki kaligrafik hususiyetlerinin pek çoğunu içermezler. Bu sebeple de bu tür imzaların kişilere aidiyetinin tespit edilmesi kolay değildir. İmzayı inceleyen uzmanların bu tür belgelere atılan imzaların atılmış olduğu koşulları da incelemelerinde dikkate almaları gerekmektedir.

5. İmza Sahteciliği Türleri ve Sahtelik Arızaları

Sahte imzalar yapılış şekillerine göre: üstünden kopya, bakarak kopya, serbest taklit, pul transferi (nakli), bilgisayar yardımıyla oluşturulan sahte imzalar (EGM, 2003:32) ve uydurma imzalar olmak üzere altı grupta toplanırlar.

5.1. Üstünden Kopya Usulü İle İmza Sahteciliği

Serbest taklit yöntemiyle sahte imza atmaya başaramayacağını düşünen sahteciler tarafından tercih edilen bir metottur. Bu tür sahte imzaların oluşumunda tercih edilen yöntemler şunlardır (Conway, 1981):

1. Doğrudan doğruya üzerinden gitme: bu yöntemde taklit edilecek imza arkasından ışık gelecek şekilde pencere veya farklı bir ışık kaynağının üzerine yerleştirilir. Böylelikle imzanın görüntüsü sahte imzanın atılacağı kâğıt üzerinde belirir. Sahteci hakiki imzanın görüntüsünü takip ederek sahte imzayı oluşturur.
2. Karbon kâğıdı kullanılarak atılan sahte imzalar: Sahte imza, orijinal belge ile sahte imzanın üzerinde oluşturulacağı belgenin arasına karbon kâğıdı yerleştirilmek suretiyle atılmaktadır. Bu yöntemde sahtesi atılacak imza üzerinden toplu iğne benzeri metal veya plastik araçlar ile kurşun kalem kullanılarak gidilmektedir. Belge üzerinde oluşan karbon kâğıdı izinin üzerinden de mürekkepli bir kalemle gidilerek sahte imza tamamlanmaktadır.
3. Kopya kâğıdı kullanılarak atılan sahte imzalar: bu yöntemde kopya kâğıdı taklit edilecek orijinal imzanın üzerine yerleştirilir. Herhangi bir kalem vasıtasıyla imzanın üzerinden gidilerek imza kopya kâğıdı üzerine çizilir. Bu kopya kâğıdı imzanın sahte olarak atılacağı belge üzerine konularak tekrar üzerinden gidilmek suretiyle belge üzerine geçirilir.
4. Referans çizgiler kullanılarak atılan sahte imzalar: Orijinal imzanın üzerinden kuvvetli baskı uygulayarak gidilmesi suretiyle alttaki belgeye orijinal imzanın izi çıkarılır.

Sahtelik Arızaları: Üstünden kopya yöntemiyle sahte olarak atılan imzalarda da diğer sahtecilik yöntemleriyle atılmış olan imzalardakine benzer sahtelik arızaları bulunur. Bu tür imzalarda imza atar gibi değil de resim yapar gibi oluşturulurlar. Bu yüzden de orijinal imzadaki pek çok detay sahte imzada yer almaz. Sadece sıra dışı insanlar, üzerinde çalışarak akıcı ve hızlı bir şekilde imzayı sahte olarak atabilirler. Pek çok imza da tereddütler, titreklilikler, duraklamalar, ani ve sert dönüşler görülür. Bu imzalar da imzayı oluşturan çizgilerde kalınlaşma incelmeye gibi normal varyasyonların yerine eşit kalınlıktaki çizgisel hareketler görülür (Hilton, 1993). Bunların yanı sıra sahte imzanın atıldığı belge üzerinde de imzanın sahte olarak atılmış olduğunu gösteren referans çizgileri veya karbon kâğıdı kalıntıları gibi emareler bulunabilir. Bu sebeple de iyi bir belge inceleme uzmanı yalnızca sahteliğinden şüphe edilen imzayı değil aynı zamanda imzanın üzerine atılı bulunduğu belgeyi de inceler. Böylelikle her ne yöntemle atılmış olursa olsun sahte bir imzanın iyi bir uzman tarafından tespit edilememeye ihtimali çok düşüktür.

5.2. Bakarak Kopya Usulü İle İmza Sahteciliği

Sahteci, hakiki bir imzayı karşısına alarak, bu imzaya bakmak suretiyle sahte bir imza atacaktır.

Sahtelik Arızaları: Başkasının adına bakarak kopya usulü ile bir imza oluşturmak kolaylıkla yapılabilecek bir eylem değildir. Sahteci, öncelikle kendi kaligrafisinden uzaklaşmalı, sonra da adına sahte olarak imza atacağı şahsın kaligrafisini taklit etmelidir. Yıllar içerisinde oluşmuş kişisel kaligrafiyi atacağı sahte imzaya yansıtmama işi ne kadar zor ise, başkasının kaligrafik unsurları taklit etmekte bir o kadar zor bir işlemdir. Sahteci iki zorluğu aşmanın yanı sıra, illegal bir iş yapmanın verdiği tedirginlik ve heyecan gibi psikolojik etkenlerden de sıyrılmak zorundadır (Conway, 1981). Nitekim başkası adına atılan pek çok sahte imzada, titreklilik, monotonluk, doğal olmayan kalem kaldırmalar, düzeltme çabaları ve normal olamayan keskin kenarlı el hareketleri gibi sahtelik arızaları bulunmaktadır.

5.3. Serbest Taklit Usulü İle İmza Sahteciliği

Bu tür imzalarda sahteci dikkatlice çalışarak imzanın genel şeklini, imza içerisindeki boşlukları, imza içerisindeki harf ve karakterlerin yapılışını ve diğer unsurları hafızasına alır. İmza üzerinde dikkatlice çalışıp, denemeler yapar ve imzanın tüm karakteristik unsurlarını yapabildiğine kanaat getirince bir bütün olarak sahte imzayı atar (Conway, 1981).

Sahtelik Arızaları: Sahteci ne kadar çok çaba sarf etse de, yıllar içerisinde yerleşmiş kendi kaligrafisinden uzaklaşarak, yine uzun yılların bir ürünü olan orijinal imza içerisindeki karakteristik unsurları taklit etmesi zordur. Bu tür imzalarda bakarak kopya usulü ile atılan imzalardakine benzer sahtelik arızalarına da rastlanabileceği gibi, orijinal imzadan kaligrafik açıdan da fark gösterebilirler.

5.4. İmzalı Pul Nakli İle Sahtecilik

Sahteci ele geçirdiği üzerinde imza bulunan herhangi bir pulu, pul üzerindeki imzayı kullanmak amacıyla, söker ve kullanacağı belgeye yapıştırır.

Sahtelik Arızaları: Bu tür imza sahteciliğinde, imzalar orijinal olduğu için, kaligrafik açıdan herhangi bir arıza içermezler. Pulun nakledildiğine dair fiziki bulgular sahteciliğin tespitinde rol oynar. Örneğin; başka bir belgeden nakledilen pul üzerindeki imzaya ait fulaj izinin belge üzerinde bulunmaması, pul üzerindeki fazladan kâğıt ve zamk bakiyeleri, konum ve pozisyon uyumsuzlukları, mürekkep farklılığı gibi unsurlar incelenerek pul nakli yapıldığı tespit edilebilir.

5.5. Bilgisayar Yardımıyla Oluşturulan Sahte İmzalar

Kullanılacak imzanın bilgisayar, yazıcı veya fotokopi makineleri yardımıyla kopyalanıp imaj işleme programları yardımıyla gerekli düzenlemelerin yapılmasından sonra kullanılacak belgeye aktarılması suretiyle yapılmaktadır. Karakuş (2009:362) bu tür imzaları iki gruba ayırmıştır. Bunlardan biri fotoğraf makinesi, tarayıcı vb. cihazlar yardımıyla oluşturulan sahte imzalar, diğeri ise orijinal imzanın koordinatları, özellikleri

bilgisayar yardımıyla robot bir kola aktarılmakta olup, robot kol sayesinde oluşturulan sahte imzalıdır.

Sahtelik Arızaları: Fotoğraf makinesi, tarayıcı vb. cihazlar yardımıyla yapılan imza sahteciliğinde, normal olarak imzanın içerdiği kaligrafik unsurlar itibarıyla herhangi bir farklılık tespit edilemez. Ancak, belge üzerinde baskı teknikleri açısından yapılacak bir incelemede, imzanın mürekkepli kalemle atılmamış olduğu tespit edilir. Fakat belgenin tüm unsurları fotokopi yoluyla oluşturulmuş ise montaj emarelerinin tespiti güçleşmektedir. Bu sebeple de belge üzerindeki imza incelemelerinde mümkünse belge aslının incelenmesi yoluna gidilir. Bilgisayar yardımıyla robot bir kola aktarılacak suretiyle taklit edilen imzaların sahtecilik arızaları ise, her bir vakaya göre değişiklik gösterebilir.

5.6. Uydurma İmzalar

Pek çok yabancı ülkede kişiler imzalarını adlarını ve soyadlarını yazmak suretiyle atmaktadırlar yani imzaları isim ve soy isimlerinin el yazısıyla yazılmasından ibaret olmaktadır. Bu sebeple de yabancı ülkelerde kişiler adına sahte olarak imza atacakları şahsın imzasının bilmese dahi o şahsın adını ve soyadını yazmak suretiyle sahte imza atmaktadırlar. Ülkemizde ise atılan imzaların pratikte bir standardı yoktur. Kimisi ad ve soyadını imzasına tam olarak yansıtırken, kimisi ad ve soyadından tamamen bağımsız bir imza atabilmektedir.

Sahtelik Arızaları: Ülkemizde kullanılan imzaların pratikte bir standardı olmadığı için, kişiler imzasını bilmediği bir şahsın imzasını taklit ederken genellikle orijinal imzaya hiç benzemeyen bir imza üretmektedirler. Bu da uydurma suretiyle sahte olarak atılan imzaların tespitini kolaylaştırmaktadır. Bu tür imza sahteciliğinde sahteci kendi kaligrafisinden uzaklaşma çabasında başarılı olsa bile adına imza attığı şahsın imzasını bilmediği için orijinal imzanın kaligrafisini taklit edememektedir.

6. İmza Karşılaştırmasında Dikkat Edilecek Hususlar

Şahıslar imzalarını atarken bilerek ya da bilmeyerek aynı karakteristik hususiyetleri tekrarlarlar. Bu karakteristik hususiyetler kişilerin imzalarını diğer imzalardan ayırır. Bu özellikler:

- Harf ve karakterlerin tersimi ve boyutları,
- Seyir sürat vasıfları, meyil istikamet durumları,
- İmza içerisindeki buklesel ve çizgisel el hareketlerin yapılışı,
- İmza içerisindeki unsurların birbirlerine olan oran ve mesafeleri,
- İmza içerisindeki noktaların konumlandırılışı,
- İmzaların genel şekli,
- İmzaların başlangıç ve bitim noktaları,
- İmzaların tersim tarzı ve benzeri imzayı atan şahıslara göre değişen ve onlara özgü olan karakteristik unsurlardır.

Bu tür karakteristik unsurlarda görülen farklılıklar, imzaların farklı kişilere ait olduğunu gösterebilirler, ancak konunun uzmanınca bu farklılıkların kişilerin kendi imzalarında görülen doğal varyasyonlar olup olmadığı tespit edilmelidir. Şüpheli (inceleme konusu) imzalar ile imzanın adına atılı bulunduğu şahsın bilinen mukayese imzaları arasında genel şekil itibarıyla benzerliklerin yanı sıra bazı unsurlar itibarıyla da farklılıklar mevcut ise, belge inceleme uzmanı, kişinin bol miktarda bilinen imzalarını inceleyerek, bu varyasyonların kişinin bilinen imzaları arasında da bulunup bulunmadığını tespit eder. Bu sebeple de, konuyu uzmanı olmayan kişilerce, inceleme konusu imzalar ile şahısların bilinen imzaları arasında görülen benzerlikler veya birtakım farklılıklardan hareketle imzaların aynı veya farklı şahıslara ait olduğunun beyanı hatalı sonuçlar doğurabilir.

7. Sahte İmzaların Tespit Edilmesi

Pek çok sahte imza gerçeğinden o kadar uzaktır ki ilk bakışta genel görünümü itibarıyla kendini ele verir. Ancak, bunların sahte olduğuna dair delil gerektiğinde doküman inceleme uzmanına gönderilirler. Öte yandan

ustalıkla atılmış sahte imzaların sahteliğinin tespiti ancak, mikroskop altında yapılacak detay incelemesiyle anlaşılabilir (Conway, 1981:380).

Sahte imzaların tespitine yönelik yapılan incelemelerde imzanın hangi yöntem ile sahte olarak atıldığına önemi büyüktür. Çünkü her bir yöntemin kendine has sahtelik arızaları vardır. Bu sebeple sahte imzaların incelenmesinde her bir yöntemin ayrı ayrı ele alınması gerekir (Conway, 1981).

Hakiki imzayı taklit etme gayreti olmaksızın atılan sahte imzalarda, imzanın sahte olduğunu tespit etmek konusunda genellikle herhangi bir zorluk bulunmamaktadır. Bu tür imzalarda önemli olan imzayı kimin attığını tespit edebilmektir.

El yazısı tarzında atılan imzalarda önemli olan bu sınırlı sayıdaki harf ve karakterlerin kişilere aidiyetini tespit edebilmektir. Bir kısım imzalarda sahteci yazısını değiştirme gayreti içerisinde imza atmaktadır. Ne var ki yazısını tamamıyla değiştirebilme yeteneğine sahip kişi sayısı son derece azdır. Yazı tarzında atılı olmayan çizgisel/şekilsel imzalarda ise sahtecinin attığı imzaya kendi imzasından bir takım kaligrafik özellikler yansıtması durumunda bu özelliklerden hareketle imzanın kim tarafından sahte olarak atıldığı tespit edilebilir.

Yapılan imza karşılaştırmalarında, birebir göz ile karşılaştırma suretiyle dahi imzanın sahte olup olmadığı hususunda bir düşünce oluşabilmektedir. Bu sebeple de, konunun uzmanı olmayanlar dahi imzaların aidiyeti, sahte olup olmadıkları konusunda kendilerini yetenekli addedebilmektedir. Yapılan çalışmalar göstermiştir ki; imza inceleme konusunda uzman olmayan kişiler de zaman zaman imzaların aidiyeti konusunda isabetli kararlar verebilmektedir. Ne var ki, imza inceleme uzmanlarının diğer kişilerden daha isabetli kararlar verdikleri, uzman olmayan kişilerin çok daha fazla hatalı sonuca gittikleri yapılan çalışmalar ile kanıtlanmıştır. Örneğin; Sita, Found ve Rogers yaptıkları çalışmada; Avustralya ve Yeni Zelandalı adli belge inceleme uzmanlarına ve uzman olmayan kontrol grubuna 150 adet gerçek ve sahte imzayı incelenmek üzere vermiş, çalışma sonucunda uzmanların hata oranı %3.4 iken, uzman olmayanların hata oranı %19.3 olarak ortaya çıkmıştır. Yine aynı çalışma sonucunda, uzmanların gelişmiş imzaların orijinal ya da sahte olduklarının tespitinde, gelişmemiş imzaların tespitine oranla daha başarılı oldukları tespit edil-

miştir. Aynı çalışmada, uzmanların uzman olmayanlara göre daha çok sonuçsuz imza bıraktıkları görülmüştür. Bu durum, uzmanların tereddütte kaldıklarında yanlış sonuç vermektense sonuçsuz bırakmayı tercih ettiklerinden kaynaklanmaktadır (Sita vd., 2002). Nitekim, Sala (2006) sadece belge inceleme uzmanlarına yönelik olarak benzer bir çalışma yapmış, ancak uzmanlara ek mukayese talep etme ya da sonuçsuz bırakma alternatifini sunmayarak, imzanın aidiyeti hususunda sonuç belirtmelerini istemiştir. Çalışma sonucunda uzmanların %84.5 oranında doğru, %14.5 oranında ise yanlış sonuca ulaştıkları görülmüştür. Buradan hareketle, uzmanların ne içsel bir dürtü ile ne de dış etmenlerden etkilenerek, tereddütte olsalar da sonuç verme yoluna gitmemeleri gerektiği, aksi takdirde hata oranlarının yükseleceği çıkarımını yapabiliriz.

8. İnceleme Konusu (Şüpheli) Olan Gerçek İmzalar

Sahte olmadığı halde, incelemeye konu olan imzalar da görülmektedir. Bu tür imzaları Hatırlanamayan, hile ile elde edilen ve inkâr kastı ile atılmış olan imzalar olmak üzere üç gruba ayırabiliriz.

8.1. Hatırlanamayan İmzalar

Bazı imzalar imzayı atan şahıs tarafından hatırlanamazlar ve bu sebeple de incelemeye tabi tutulmaları istenebilir. Bu tür durumlarda imzayı atmadığını iddia eden şahıslar genellikle kendilerinden çok emindirler ve ısrarla imzayı atmadıklarını söylerler. İyi bir doküman inceleme uzmanı şahısların etkisi altında kalmadan teknik bulgulara dayalı olarak incelemesini yapmalı şahıs ifadelerine gereğinden fazla önem vermemelidirler.

8.2. Hile İle Elde Edilen İmzalar

Kişilerin dalgınlığından yararlanılarak imzalamak istediği belge haricindeki farklı bir belgenin kendisine imzalatıldığı durumlarla karşılaşmaktadır. Kişinin imzası gerçek fakat imzalamak istediği belge başkadır. İmzalanması gereken bol miktarda evrak arasına kişinin içeriğini bildiği takdirde imzalamayacağı nitelikteki başkaca belgelerin karıştırılması

veya kişinin daha önce imzaladığı belge üzerindeki pulun başka bir belgeye taşınması gibi pek çok yöntem uygulanabilmektedir.

8.3. İnkâr Kastı İle Atılı Bulunan İmzalar

Kötü niyetli kişilerce, kendi atmış olduğu imzayı daha sonra inkâr etmek amacıyla atılmış imzalara da rastlanılmaktadır. İnkâr kastı ile imza atan kişi, kendi kaligrafisini atmış olduğu inkâr kasıtlı imzalara yansıtılmamak için çaba sarf ederler. Ancak genellikle bunu başaramazlar. Bu tür imzaların orijinalleriyle yapılan karşılaştırmasında, tüm özellikleri ile orijinal imzaya benzemesi beklenilmemelidir. İmzanın genel şekli ve bazı temel kaligrafik unsurlar itibarıyla farklılıklar görülmesi çok normaldir. Uzmanınca yapılan karşılaştırmada, inkâr kastı ile atılan imzanın içerisinde, kişinin orijinal imzalarında bulunan kişiye özgü kaligrafik unsurlar tespit edilir (Conway, 1981).

Sonuç

Bu çalışmada, imza türleri ve imza sahteciliği türleri detaylı olarak anlatılmıştır. Her ne kadar imza sahteciliği diğer sahtecilik türlerinden (belge sahteciliği, para sahteciliği gibi) farklı gibi gözükse de, çok benzer yönleri de bulunmaktadır. Söz gelimi, para gibi değerli bir belgenin sahtesinin yapılmasını önlemek ya da en azından zorlaştırmak için bazı güvenlik tedbirleri uygulanır. Kaliteli/özel kâğıt kullanımı, özel mürekkep kullanımı, filigran yerleştirilmesi, mikro yazı kullanılması gibi tedbirler ile para sahteciliğini zorlaştırmak, sahtecilik yapılsa bile kolayca tespit edilebilmesini sağlamak amaçlanmaktadır. Genel bir kaide olarak, para, pasaport, sürücü belgesi gibi belgelerde ne kadar güvenlik unsuru bulunursa, bu tür belgelerin başarılı bir sahtesinin yapılmasının o kadar zor olacağı kabul edilir. İşte benzer bir durum imza sahteciliğinde de söz konusudur.

Sahteciliğe konu olduktan sonra, imzanın incelenmesi sadece uzmanların yapması gereken bir inceleme iken, sahteciliğe konu olmadan önce her bir bireyin alması gereken bazı önlemler bulunmaktadır. İmzalarda bazı “güvenlik tedbirleri” uygulayarak, sahte olarak atılmasını zorlaştırmak, sahte olarak atıldığında da tespitini kolaylaştırmak mümkündür.

Daha önce belirtildiği üzere, bir imza ne kadar basit ve gelişmemiş ise, sahtesinin atılması o kadar kolay olmaktadır. Bu sebeple, gelişmiş bir imza atılarak sahteciliğinin zorlaştırılması mümkündür. Sahte imzalarda görülen belli başlı sahtecilik arızalarını tekrar göz önünde bulundurur isek, bunlar; titreklik, monotonluk, doğal olmayan kalem kaldırmalar, tek düze ve eşit kalınlıktaki çizgisel hareketler, düzeltme ve tamamlamalar, meyil ve istikamet durumundaki tutarsızlıklardır. Gelişmiş bir imzayı sahte olarak atan sahteci, bu sahtecilik arızalarının en az birini yapacaktır.

Sadece kişisel tedbirler olarak aşağıdaki hususlara dikkat edilmesi imza sahteciliğini zorlaştıracaktır:

- Basit ve gelişmemiş imza yerine gelişmiş, içerisinde kişiye has pek çok kaligrafik unsurlar içeren imza kullanılmalıdır.
- İmzanın gelişmiş bir imza olabilmesi için, içerisinde fazlaca harfle birlikte çizgisel el hareketleri de bulunmalıdır. Çizgisel el hareketleri, imzanın sonlandırılışında kaide çizgisi çekilmesi suretinde olabilir.
- İmza tutarlı olmalıdır. Kişi tüm belgelere aynı imzayı atmalıdır. Paraf tarzında atılan imzalar, ya da tebliğ mazbatası gibi belgelere baştan savma bir şekilde atılı bulunan imzalar sahtecinin işini kolaylaştıracaktır. Baştan savma atılan imzalar kimi zaman imzayı atan şahıs tarafından dahi tanınmamakta, sahte bir imza olduğu sanılmakta ve bu durum gereksiz yere imza incelemesi talep edilmesine sebep olmaktadır. Özellikle mesleği gereği yoğun bir şekilde imza atması gereken şahısların bu hususa daha çok dikkat etmesi gerekmektedir. Özellikle önem arz eden belgelere paraf tarzına indirgenen basit imzalar atılmamalıdır.
- Ayrıca, imza incelemesi esnasında, kişilere has kaligrafik unsurları ihtiva etmeyen basit tarzdaki gelişmemiş imzaların orijinal bir imza mı olduğu, yoksa sahte olarak mı atıldığının tespiti çoğunlukla mümkün olamamaktadır. Bu sebeple, gelişmiş bir imza kullanmak, sahteciliğin yapılmasından sonraki imza inceleme/karşılaştırma

safhasında, belge inceleme uzmanının kanaatini kısa sürede ve sıhhatli bir şekilde oluşturmasında faydalı olacaktır.

- Mesleği gereği sürekli belge imzalaması gereken kişilerin, imza kalemlerini yanında taşıması ve hep aynı kalemlerle imza atması da imza sahteciliğinin önlenmesinde ve tespitinin kolaylaştırılmasında uygulanabilecek yöntemlerdendir.

İmza sahteciliğini önlenmesinde ve tespitinde kişisel tedbirlerin yanı sıra, alınabilecek kanuni tedbirler de düşünülmelidir:

- Mevcut kanunlara göre imzanın ne şekilde atılması gerektiği hususu ifade edilmemiştir. Bununla birlikte, uygulamada, kanunlarda kısmen de olsa belirtilen hususlara dikkat edilmeden atılmış olan imzaların kabul edilmemesi gibi bir durum söz konusu değildir. Bu sebeple de, kişiler tarafından imza olarak kullanılan çizgi, işaret ya da yazı içeren unsurlar imza olarak kabul görmektedir. Kanunlarımızda belirtildiği kadarıyla imzanın nasıl atılması gerektiği konusundaki hususların uygulamada da takip edilmesi gerekmektedir.
- İmzaların en azından kişilerin ad ve soyadlarını içermesi, bu hususa riayet edilmeden atılan imzaların hukuki değerinin olmaması konusunda çalışmalar yapılmalıdır.
- Şüpheli imza, inceleme ve karşılaştırma işlemi için bilirkişiye gönderildiğinde, ilgili kişilerin gerek samimi yazıları gerekse huzurda alınmış mukayese yazıları uygun bir şekilde temin edilmiş olmalıdır. Uygulamada, bilirkişilerin imza karşılaştırma dosyasını incelediklerinde, dosyada mevcut mukayese imzaların karşılaştırma için yetersiz olduklarını görmeleri sıklıkla rastlanan bir durumdur. Zaman ve emek kaybına engel olmak için, uygun ve bol miktarda mukayese imzaların temin edilmesinden sonra dosyanın bilirkişiye verilmesi gerekmektedir.
- Özellikle kırsal kesimde yaşayan ve okuma yazma (eğitim) düzeyi düşük şahısların imzaları birbirlerine çok benzemekte, kişisel kaligrafiyi yansıtmayan gelişigüzel karalamalardan oluşmakta, bu sebeple de bu tür imzaların kişilere aidiyetinin belirlenmesinde zor-

luklar yaşanmaktadır. İmzalarında ad ve soyadını belirtemeyecek kadar yaşlı olan veya okuma yazma bilmeyen şahısların imza yerine kaşe gibi imza yerine geçebilecek unsurların kullanılmasının sağlanması gerekmektedir. Bu hususa kanunlarımız kısmen müsaade etmektedir (818 sayılı Borçlar Kanununun 14/2 maddesi ve 1512 sayılı Noterlik Kanununun 75. maddesi). Ancak, 6762 sayılı Ticaret Kanunu'nun 668. maddesinde poliçelerde imza haricindeki unsurların kullanılmasına müsaade edilmemiştir.

İmza sahteciliğini önlenmesinde ve tespitinde kişisel ve kanuni tedbirlerin yanı sıra aşağıdaki tedbirlerin alınması da düşünülmelidir:

- İlköğretimin belirli bir aşamasından başlayarak öğrencilere imzanın önemi ve nasıl atılması gerektiği hususu öğretilmelidir.
- İmza sahteciliği yapıldığına yönelik hukuki bir süreç başladığında, savcılıklarımız ya da mahkemelerimiz bilirkişi incelemesi talep etmektedir. Tayin edilen bilirkişilerin imza incelemesinde uzman olmalarına dikkat edilmelidir. Konunun uzmanı olmayan kişilerce yapılan imza incelemeleri hatalı sonuçlar doğuracaktır.

Yukarıda belirtilen hususlara riayet edilmesi durumunda sahteciliğe konu olan imza sayısı azalacağı gibi, sahte olarak atılan imzaların tespit edilmesi de kolaylaşacaktır. Bu durum adalet sistemimizdeki iş yoğunluğunu azaltacak, vatandaşlarımızın gereksiz yere mağdur olmasını da önleyecektir. Görüldüğü gibi imza sahteciliği ile mücadele sadece polisiye tedbirlerle başarının yakalanması olanaksızdır. Polisin diğer kurumlar ve vatandaşlar ile işbirliği yapma, birlikte çalışarak problemleri çözme anlayışı ile soruna yaklaşması gerekmektedir. Aydoğdu ve Ataç (2010) çek sahteciliği ile mücadelede Problem Odaklı Polislik (POP) yaklaşımının kullanılabileceğini belirtmiştir. Aynı şekilde, imza sahteciliği ile mücadelede de POP yaklaşımı kullanılabilir.

Kaynakça

- Alkan, Nevzat, (1996), *Yaşlanmaya Bağlı Yazı ve İmza Değişiklikleri*, İstanbul: Uzmanlık Tezi, İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi.
- Aydoğdu, Eyup ve Ataç, Yasin, (2010), “Çek Sahteciliğinin Önlenmesinde Problem Odaklı Polislik Yaklaşımı”, <http://www.isref.org/index>, (erişim tarihi:10.09.2010).
- Bafra, Jale, (2008), “İmza İncelemeleri ve Bilirkişilik”, [http://www.turkhukuksitesi.com /makale_706.html](http://www.turkhukuksitesi.com/makale_706.html), (erişim tarihi:31.01.2008).
- Bafra, Jale, (2009), “Belge, İmza ve El Yazılarının İncelenmesi” [http://www.turkhukuksitesi, com/makale_706.html](http://www.turkhukuksitesi.com/makale_706.html), (erişim tarihi:12.10.2009).
- Borçlar Kanunu, (1926), Kanun No: 818.
- Conway, James, (1959), *Evidential Documents*, Springfield press, USA.
- EGM (Emniyet Genel Müdürlüğü), (2003), *Kriminalistik Ders Notları*, Ankara: EGM KPL Dai.Bşk.’lığı Yayınları.
- Ellen, David, (2004), *Scientific Examination of Document: Methods and Techniques*, CRC Press.
- Harrison, Wilson, (1958), *Suspect Documnets*, 3rd Edition, Newyork.
- Hilton, Ordway, (1993), *Scientific Examination of Questioned Documents*, Second Printing, C.R.C. press., U.S.A.
- İcra İflas Kanunu (1932), Kanun No:2004.
- Karakuş, Oğuz, (2009), *Kriminalistik*, Ankara: Adalet Yayınevi.
- Kerimoğlu, Dursun, (2006), “İmza nedir, Nasıl atılmalı?”, *Çağın Polisi Dergisi*, Yıl 5, S.49.
- Koppenhaver, Katherine M., (2002), *Attorney’s Guide to Document Examinatios*, USA Pres.
- Levinson, Jay, (2001), *Questioned Document A lawyer’s Handbook*, Academic Press.
- Noterlik Kanunu (1972), Kanun No: 1512.

- Sala, Salih, (2006), *Doküman İnceleme Uzmanlarına İmza İncelemeleriyle İlgili Yeterlilik Testlerinin Uygulanması Üzerinde Bir Araştırma*, Ankara: Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Sayıcı, Bilge, (2009), *Türkiye’de Hukuk ve Adli Bilimler Açısından İmza ve Karşılaşılan Sorunlar*, İstanbul: Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü Sosyal Bilimler Anabilim dalı.
- Sita, Jodi; Found, Bryan and Rogers, Douglas, K., (2002), “Forensic handwriting examiners’ expertise for signature comparison”, *Journal of Forensic Science*, V. 47, pp.1117-1124.
- Slyter, Steven, (1995), *Forensic Signature Examination*, U.S.A.
- Soyadı Kanunu, (1934), Kanun No:2525.
- Ticaret Kanunu, (1956), Kanun No:6762.
- Türk Ceza Kanunu, (2004), Kanun No:5237.

